

zelo obširno gradivo solidno premagati v enem letu. Podrobno oceno, katero nova „čitanka“ zasluži, prepuščam strokovnemu glasilu. Š.

Vuletić Savo P., Naši ljudi. Cetinje 1910. 8°. 137 str. Cena 1 K. (ciril.)

Ti „naši ljudi“ so Črnogorci. Ves svet govori o teh „planinskih sokolih“, polastila se jih je celo opereta, a kdo jih v resnici pozna? Samoočitovalno moramo priznati: „Mi tudi ne!“ Morda jih pozna tisti, ki je bil v Podgorici, na Cetinju? Dvomimo. Ta pač pozna črnogorstvo, v kolikor je nivelirano s svetovno kulturo, a neodkrita mu ostane patina, ki se je tekom stoletnega razvoja oprijela mišljenja in čuvstvovanja teh braniteljev kršne njih domovine. Odkriti jo more umetnik, najlaglje sobrat. — V duhu zremo kakega domačega Scotta ali vsaj Jurčiča, ki bo znal to ljudstvo — edino svoje vrste — predočiti v zgrabljivih tipih. Gosp. Vuletić je pričel s pripravami; v šestih slikah nas pelje v družbo „svojih ljudi“. V enostavni tehniki in s preprostostjo vestnega referenta, a z vročo vneto ljubitelja nam pripoveduje, riše, razlaga vse, kar učinja puška in roka, um in srce pri teh čudnih velikih otrokih, krutih do skrajnosti in mehkih do dozdevne solzavosti. Neverjetno je, kako je pri tem ljudstvu vse uzakoniteno: brezobzirna krvoločnost napram sovragu, a prav tako brezmejna mehkoča napram svojcem. Najznačilnejši je v tem oziru prvi sestavek: „Na granici“. Tu (str. 21) pravi pisatelj sam o značaju „svojih ljudi“, češ, kažejo se tukaj stopnje „od največje nežnosti do najhujše surovosti; od šibkosti, v kateri se popolnoma podleže rodbinski ljubezni, do hrabrosti, ki privede socialni interes na — nič!“ — Pisatelj torej ni načelen oboževatelj vseh posebnosti svojih junakov, a je dober njih uprizoritelj. Zato nas ta knjiga obenem poučuje in bodri. Članki so bili sicer vsi prej že natisnjeni, a v listih, ki so pri nas le malo znani: „Brankovo Kolo“, „Delo“, „Bosanska Vila“.

Dr. Jos. Tomišek.

Ruski klasiki v novi izdaji. Peterburška akademija znanosti in umetnosti je začela izdajati ruske klasike. Zbirka ima naslov „Akademičeskaja biblioteka ruskih pisateljev“. Namen ji je, podati vse ruske klasike v dobri, elegantni in ceni izdaji. Lani ob stoletnici je izšel Koljcov. Krasna knjiga njegovih poezij s pismi, ocenami, članki o prevodih itd., vezana v platno z zlatimi ornamentami, je stala samo 75 kopejk. Ni čuda, da je bila prva izdaja v 15.000 izvodih v par tednih razprodana, vključno temu, da je Koljcov doživel že bogve koliko izdaj. Tudi druga izdaja je bila razprodana v par mesecih in v kratkem izide tretja. Med tem je izšel prvi del zbranih spisov Lermontova; vsa njegova dela bodo obsegala pet zvezkov. — Opozarjamo one, ki se pečajo z ruščino in rusko literaturo, na to izdajo, s katero si lahko ustvarijo res krasno in popolno knjižnico.

Dr. I. Lah.

Miljukov P. N.: Obrazy z dějin ruské vzdělanosti. Čast III. Nacionalism a veřejné mínění. Přeložil se svolením spisovatelovým V. J. Dušek. V Praze 1910. Nákladem Jana Laichtera na Král. Vinohradech. V. 8°. 702 str. Cena 9 K.

V znani Laichterjevi zbirki „Výbor nejlepších spisů poučných“ je izšel kot dvajseta knjiga tretji del „Slik iz zgodovine ruske kulture“ Miljukova v mojstrskem prevodu V. J. Duška. Malokatero založništvo dela po tako trdno načrtanem programu kakor Laichterjevo; zato bo tudi ta zbirka kmalu desegla svoj namen, ki ga je dal nje osnovelec prof. Masaryk, namreč da poda inteligenci in učeči se mladini v roke ona dela, ki so današnjemu izobražencu nujno potrebna. In tako nujno potrebno delo za vsak slovanski narod je gotovo imenovano Miljukovo. Prvi del češkega prevoda je izšel l. 1902., drugi 1903. in tretji letos. Kdor se hoče temeljito seznaniti z rusko kulturo in literaturo, ta mora poseči po tem delu, ki ni suhoparno učnjaško, ampak nad vse zanimivo. Miljukov ni enostranski, ampak vpoštevata in razlaga

vse faktorje, ki so sodelovali pri razvoju ruske kulture. Vse svoje trditve dokazuje s fakti in statistiko. Zato je njegova knjiga porabna ne le za zgodovinarja, temveč tudi za politika, žurnalista in sploh za vsakega, ki hoče poznati ruske razmere. Mi gledamo v Rusijo, kar je seveda naravno, navadno skozi evropske naočnike. Zato bi bilo potrebno posebno onim, ki delajo javno mnenje, poznati taka temeljita ruska dela, da bi ne presojali vsega po nemških popisih. Miljukov ni pristranski patriot, ne zakriva ničesar, kar je bilo v ruski zgodovini napačnega, celo s hvalo je skup. Kakor nam Buckle, Taine, Carlyl razkrivajo razvoj zapadne Evrope, tako nam Miljukov kaže Rusijo, katere razvoj je do najnovejše dobe šel svoja pota. Pri nas imamo dozdej le knjigo dr. Vošnjaka „Na razsvitu“ in nekaj krajših potopisov, ki govore o Rusiji, večjih del ni. Pomagati si moramo torej s tujim prevodom.

Prvi del „Slik“ govori o prebivalstvu, naseljevanju in razmerju naroda do zemlje. Natančneje pojasnjuje gospodarske razmere, komunikacijo, delo in trgovstvo. Nadalje piše pisatelj o državnem ustroju, vojaštvu, ustavi, financah, državnih stanovih, plemstvu in podložnikih. Tu vidimo ves razvoj od prvih začetkov do osvobojenja, do najnovejše dobe. V uvodu pojasnjuje pisatelj svoje stališče, govori o pragmatični in kulturni historiji, o filozofiji zgodovine, o sociologiji in socijoloških zakonih, kakor se javljajo v razvoju narodov.

Drugi del „Slik“ obravnava dve glavni instituciji, ki določujeta napredek: cerkev in šola — vero in izobrazbo. Pisatelj slika razvoj pravoslavne cerkve, razne prepire in razkole, boj za staro in novo vero, upore proti novotarijam in razvoj šolstva od prvih cerkvenih šol do danes.

Tretji del ima naslov: Nacionalizem in javno mnenje. V njem pa pisatelj jasno slika boj med zapadom in Rusijo, boj med evropsko kulturo in rusko narodno dušo, oni boj, ki se je začel s Petrom Velikim in je dosegel pod Katarino svoj vrhunec, dokler ni vsled francoske revolucije prišel važen preobrat — reakcija. Do tu nas vodi pisatelj, do začetka XIX. veka. Kako se je kulturni boj nadaljeval v 30 in 40 letih med zapadnjaki in slavjanofili, kako se je ponavljal v 60 letih in kako se bije še danes, to so nam mojstrsko naslikali v svojih romanih prvi ruski pisatelji: Turgenjev, Dostojevski, Tolstoj in dr.

Med važne vire davne ruske kulture spada delo znamenitega Kranjca Žige Herbersteina, ki je bil l. 1516. kot poslanec cesarja Maksimilijana v Rusiji in je popisal, kar je videl, v svojih knjigah, ki so bile dolgo vsej Evropi edini vir, iz katerega so zajemali znanje o Rusiji. Ker v Rusiji niso znali latinščine, ki je bila takrat diplomatski jezik, se je posluževal Herberstein slovenščine in se je, kakor piše, dobro razumel z Rusi. Enako je igral pri kulturnem boju na Ruskem veliko vlogo Hrvat Križanić, ki je za svoje dobre namene moral v Sibirijo.

Dr. I. Lah.

Murko Mathias: *Das Grab als Tisch.* Sonderabdruck aus „Wörter und Sachen“. Kulturhistorische Zeitschrift für Sprach- und Sachforschung. Heidelberg 1910. 4°. Bd. II, Heft 1, str. 79–160.

Prof. Murko, sourednik jezikoslovju in kulturnim vprašanjem namenjenega časopisa „Wörter und Sachen“, je zbral in uporabil bogato gradivo o slovanskih pogrebnihih navadah in obredih. Maloruski izraz „trapezovati“ v pomenu „obhajati sedmino“ je dal povod, da se je pisatelj lotil tega narodopisnega vprašanja in nadaljeval študije, ki sta jih v tej smeri začela Strzygowski in Meringer. Grška „trapeza“ = sedmina, pojedina na grobu, je Slovanom grške cerkve in gališkim unijatom dobro znan izraz. Pri nekaterih Slovanih se vrši sedmina na grobu ali ob